

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS DEPARTAMENTAS

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 663 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIIP-283“ PROJEKTO (toliau – Projektas) (TAP-17-687(3);
TAIS NR. 17-6353(4))

2017-06-20 Nr. NV-1625

Vilnius

Projekto rengėjas: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas: pateikti Seimui Vyriausybės išvadą dėl Seimo nario Naglio Puteikio pateikto Civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-283 (toliau – įstatymo projektas), kuriuo siūloma nustatyti, kad „išieškoti iš skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, jeigu išieškoma suma viršija 10 000 eurų ir tik teismui leidus.

Dabartinė situacija:

Šiuo metu teisė parduoti iš varžytinių (priverstinis viešas skolininko turto pardavimas) skolininko paskutinįjį būstą suteikta esant 2030 eurų dydžio skolai ir nesant duomenų, kad skola gali būti grąžinta per 6 mėnesius.

Įstatymo projektu *siūloma* ne tik nustatyti didesnę skolos sumą, kurią viršijus leidžiama išvaržyti paskutinį gyvenamąjį būstą, bet ir įtvirtinti pareigą kreiptis į teismą su prašymu gauti leidimą išvaržyti paskutinįjį gyvenamąjį būstą.

Projekto esmė: siūloma Vyriausybei pritarti įstatymo projektui ir kartu atkreipti Seimo dėmesį, kad nuostatų, susijusių su skolininko interesų apsauga, keitimas turėtų būti sistemiškas, todėl Vyriausybė kompleksiškai įvertins galiojančias nuostatas, reguliuojančias išieškojimą iš skolininko būsto, kuriame jis gyvena, skolininko darbo užmokesčio ir kitų pajamų, taip pat išieškojimą iš sąskaitose esančių piniginių lėšų ir iki 2018 m. sausio 1 d. Seimui pateiks su skolininko turtinių interesų apsaugos didinimu susijusių teisės aktų projektus.

Derinimas: Projektas patikslintas atsižvelgiant į Vyriausybės 2017 m. birželio 14 d. pasitarimo metu pateiktas pastabas.

Atitiktis Vyriausybės programai: Projektas susijęs su septynioliktosios Vyriausybės programos nuostatomis, kuriomis reiškiamas siekis mažinti skurdą ir socialinę atskirtį.

Vyriausybės išvadą **vėluojama** pateikti Seimui, išvada Seimui **turėjo būti pateikta iki 2017 m. gegužės 28 d.**

Dalykinio ir teisinio vertinimo išvada: įvertinę patikslinto Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir teisės technikos reikalavimams, **esminių pastabų ir pasiūlymų neturime.** Siūlome Projektą svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje.

Teisės departamento direktorius

Rimvydas Pilibaitis

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2933, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2017-06-20 Nr. (1.5.) **2T-529**

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Teikiame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-283“ projektą (toliau – Nutarimo projektas). Nutarimo projektas buvo patikslintas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 birželio 14 d. pasitarime priimtus sprendimus.

Nutarimo projekte siūloma pritarti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIP-283 (toliau – Įstatymo projektas), tačiau atkreipti Lietuvos Respublikos Seimo dėmesį, kad projektu sprendžiamas tik skolininko būsto, kuriame jis gyvena, apsaugos klausimas, tačiau sistemiškai nevertinamos ir nekeičiamos kitos Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – Civilinio proceso kodeksas) nuostatos, reguliuojančios išieškojimo iš skolininko turto bei pajamų tvarką ir skolininko interesų apsaugą.

Atsižvelgdama į Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 113 punkto nuostatą imtis sparčių ir efektyvių priemonių gyventojų gaunamoms pajamoms didinti ir 117.11 papunktyje nustatytą išipareigojimą vadovautis principu, kad skurstantis žmogus negali būti paliktas be būtiniausioms reikmėms reikalingų lėšų, Teisingumo ministerija identifikavo su skolininko interesų apsauga susijusių CPK nuostatų galimo tobulinimo kryptis ir suinteresuotas institucijas, mokslininkų bendruomenę bei Nacionalinį skurdo mažinimo organizacijų tinklą paprašė dėl jų pateikti savo pastabas ir pasiūlymus. Kompleksiškai įvertinusi gautas pastabas ir pasiūlymus, Teisingumo ministerija parengs ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateiks su skolininko turtinių interesų apsaugos didinimu susijusių teisės aktų projektus.

Pirminis Nutarimo projektas buvo pateiktas išvadoms gauti Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Teisėjų tarybai ir Lietuvos antstolių rūmams. Lietuvos Respublikos finansų ministerija ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija pastabų ir pasiūlymų dėl Nutarimo projekto neturėjo. Teisėjų taryba ir Lietuvos antstolių rūmai pateikė pastabas dėl Įstatymo projekto, savo iniciatyva pastabas dėl Įstatymo projekto taip pat pateikė Lietuvos bankų asociacija.

Dėl Nutarimo projekto konsultuotasi su visuomene paskelbus Nutarimo projektą Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje. Visuomenės pastabų ar pasiūlymų dėl Nutarimo projekto negauta.

Projektą parengė Teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamento (direktorė Jolita Sinkevičiūtė, tel. 266 2993, el. p. jolita.sinkeviciute@tm.lt) Teisinės veiklos koordinavimo skyriaus (vedėjas Igor Golubajev, tel. 266 2855, el. p. igor.golubajev@tm.lt) patarėjas Artūras Remeikis, tel. 266 2872, el. p. arturas.remeikis@tm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII P-283“ projektas, 1 lapas.

2. Teisingumo ministerijos rašto kopija, 7 lapai.

Teisingumo ministrė

Milda Vainiutė

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 663 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIIP-283**

2017 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2017 m. balandžio 28 d. sprendimo Nr. SV-S-229 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 6 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Pritarti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIIP-283 (toliau – projektas), tačiau atkreipti Lietuvos Respublikos Seimo dėmesį, kad projektu sprendžiamas tik skolininko būsto, kuriame jis gyvena, apsaugos klausimas, tačiau sistemiškai nevertinamos ir nekeičiamos kitos Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – Civilinio proceso kodeksas) nuostatos, reguliuojančios išieškojimo iš skolininko turto bei pajamų tvarką ir skolininko interesų apsaugą.

Siekdama įvairiapusiškai įvertinti skolininko interesų apsaugą reguliuojančias Civilinio proceso kodekso nuostatas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įgyvendindama Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 113 punkto nuostatą imtis sparčių ir efektyvių priemonių gyventojų gaunamoms pajamoms didinti ir 117.11 papunktyje nustatytą įsipareigojimą vadovautis principu, kad skurstantis žmogus negali būti paliktas be būtiniausioms reikmėms reikalingų lėšų, kompleksiškai įvertins Civilinio proceso kodekso nuostatas, reguliuojančias išieškojimą iš skolininko būsto, kuriame jis gyvena, išieškojimą iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų pajamų, taip pat išieškojimą iš sąskaitose esančių piniginių lėšų ir iki 2018 m. sausio 1 d. Lietuvos Respublikos Seimui pateiks su skolininko turtinių interesų apsaugos didinimu susijusių teisės aktų projektus.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras

Teisinių institucijų
departamento direktorė
Justas
Jolita Šinkariūnaitė
2017-06-19

Teisingumo ministrė
Milda
Milda Vainiutė
2017-06-19

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO VALDYBA

**SPRENDIMAS
DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ IŠVADŲ**

2017 m. balandžio 28 d. Nr. SV-S-229
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo valdyba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 ir 145 straipsniais ir atsižvelgdama į Seimo 2017 m. balandžio 25 d. posėdžio protokolą Nr. SPP-52 bei į Seimo Sveikatos reikalų, Teisės ir teisėtvarkos, Užsienio reikalų ir Žmogaus teisių komitetų siūlymus, n u s p r e n d ž i a:

Prašyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateikti Lietuvos Respublikos Seimui išvadas dėl šių įstatymų projektų:

32 1. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo Nr. I-1374 42 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2561.

12 2. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. IX-743 153 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4003.

72 { 3. Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo Nr. XI-2234 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4842.

4. Lietuvos Respublikos karo policijos įstatymo Nr. VIII-911 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4843.

27 5. Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymo Nr. X-709 38 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-193.

12 6. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-283.

27 7. Lietuvos Respublikos socialinių įmonių įstatymo Nr. IX-2251 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-523.

63 8. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 133 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-533.

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 663 STRAIPSNIO
PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO

2017 m. sausio 9 d. Nr.

Vilnius

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Dabartinės Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normos suteikia teisę išvaržyti skolininko paskutinį gyvenamąjį būstą esant 2030 eurų dydžio skolai (LR CPK 663 str. 3 dalis) ir nesant duomenų, kad ši skola gali būti gražinta per 6 mėnesius (LR CPK 663 str. 1 dalis). Nurodytas skolos dydis, kurį viršijus leidžiama išieškoti iš vienintelio gyvenamojo būsto, nesikeitė jau 11 metų (nuo 2006 m.), neskaitant perskaičiavimo į eurus (nuo 2006 m. šis dydis buvo 7000 litų, nuo 2015 m. – 2300 eurų) ir netenka abejoti, kad nebeatitinka per tą laiką reikšmingai pasikeitusių ekonominių ir socialinių realijų, nes vyko infliacija, išaugo komunalinių paslaugų ir vartojimo prekių kainos, padaugėjo skurstančių žmonių (Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2006 m. žemiau skurdo rizikos ribos gyveno 20 proc., 2015 m. – 22,2 proc. Lietuvos gyventojų, tačiau pažymėtina, kad šie duomenys netiksliai atspindi tikrąją padėtį, nes, kaip konstatuota 2016 m. atliktame Lietuvos socialinių tyrimų centro mokslininkų dr. Rasos Zabarauskaitės (Miežienės) ir dr. Boguslavo Gruževskio tyrime, šiuo metu naudojama santykinio skurdo skaičiavimo metodika neleidžia tinkamai įvertinti skurdo Lietuvoje ir kitose neturtingose šalyse – gaunamas sumažintas skurstančiųjų skaičius ir nėra aišku, ar suma, kuri įvardijama kaip skurdo rizikos riba, yra pakankama patenkinti būtiniausius asmens poreikius; žr. http://www.caritas.lt/ckfinder/userfiles/files/Caritas_internetui2%284%29.pdf). Todėl suma, kuri daugiau nei prieš dešimtmetį buvo nustatyta siekiant apsaugoti skolininko interesus, per tą laiką tapo akivaizdžiai per maža ir šiuo metu nebeužtikrina tokių pamatinių žmogaus teisių, kaip teisės į gyvybę, asmens orumą, šeimos gyvenimo apsaugą, būsto neliečiamumą, kurias gina Lietuvos Respublikos Konstitucija bei tarptautiniai teisės aktai, prie kurių mūsų valstybė yra prisijungusi, apsaugos. Neseniai Klaipėdoje iš varžytinių buvo parduotas butas, benamiais paverčiant 4 asmenų šeimą – du pensininkus, iš kurių vienas dirba, ir jų dukrą su mažamečiu vaiku – nors 5000 Eur dydžio skolos likutis, tikėtina, būtų gražintas per porą metų, nes per metus iš jų pajamų buvo sėkmingai išieškota apie 3000 Eur. Esu įsitikinęs, kad dabartinį reglamentavimą būtina skubiai keisti, nes jis prasilenkia su protingumo bei proporcingumo principais, sudaro sąlygas pažeisti

gyvybiškai svarbius skolininko interesus bei teises išvaržant paskutinį gyvenamąjį būstą dėl šiandieninių realiųjų kontekste palyginti nedidelės skolos, ir prieštarauja viešajam interesui, nes benamiu tapęs skolininkas kaip socialiai pažeidžiamas asmuo įgyja teisę pretenduoti į socialines paslaugas (pvz., gauti socialinį būstą), apmokamas viešosiomis lėšomis.

Siekiant tinkamai užtikrinti šiuo metu pažeidžiamų esminių, gyvybiškai svarbių skolininkų interesų ir teisių apsaugą, šiuo įstatymo projektu siūloma ne tik nustatyti didesnę skolos sumą, kurią viršijus leidžiama išvaržyti paskutinį gyvenamąjį būstą, bet ir įtvirtinti pareigą kreiptis į teismą su prašymu gauti leidimą išvaržyti paskutinįjį gyvenamąjį būstą. Tokio prašymo svarstymas leistų skolininkui ir kreditoriui pateikti motyvuotus argumentus dėl skolos išieškojimo vienu ar kitu būdu, ir tik tuo atveju, jei būtų įsitikinta, kad objektyviai nebėra jokių alternatyvių galimybių, būtų leidžiama išieškojimą nukreipti į paskutinį skolininkui nuosavybės teise priklausančią gyvenamąjį būstą. Teismas kaip objektyvus arbitras galės įgyvendinti viešojo intereso apsaugos principą ir bus užkirstas kelias antstoliams skubotai priimti sprendimus dėl skolos išieškojimo iš skolininkui priklausančio paskutiniojo gyvenamojo būsto.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projektas inicijuojamas atsižvelgiant į Seimo nario N. Puteikio gaunamus skurstančių žmonių, dėl skolų išieškojimo netenkančių paskutinio būsto, kuriame gyvena, pagalbos prašymus. Parengti projektą padėjo teisininkas, IĮ „Uostamiesčio teisinės paslaugos“ direktorius Arvydas Ektis, konsultuotasi su teisininku, asociacijos „Nacionalinė teisingumo ir gynybos sąjunga“ vadovu Pauliumi Markevičiumi.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 663 straipsnis. Apribojimai, taikomi išieškant iš fizinio asmens turto

1. Pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą, jeigu skolininkas pateikia antstoliui įrodymus, kad išieškomą pinigų sumą galima išieškoti per šešis mėnesius darant šio Kodekso 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitymus iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų. Šiuo atveju išieškotojo prašymu antstolis gali areštuoti pradedamą realizuoti skolininko turtą, jei paaiškėja, jog darant išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų sprendimas nebus įvykdytas.

2. Tiesiogiai iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų taip pat išieškomos periodinės išmokos, jeigu jas galima išieškoti darant šio Kodekso 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitas.

3. Išieškoti iš skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, jeigu išieškoma suma viršija du tūkstančius trisdešimt eurų.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. XII-1241, 2014-10-16, paskelbta TAR 2014-10-28, i. k. 2014-15011

4. Teismas skolininko ar jo šeimos narių prašymu po to, kai butas ar gyvenamasis namas išieškant sumas, nesumokėtas už sunaudotus energijos išteklius, komunalines ir kitokias paslaugas, yra areštuotas, gali nustatyti, kad nebūtų išieškoma iš paskutinio buto, gyvenamojo namo ar jų dalies, būtinų šiems asmenims gyventi. Tai teismas gali nustatyti atsižvelgdamas į vaikų, neįgaliųjų ir socialiai remtinų asmenų materialinę padėtį ir interesus. Prašymas dėl to paduodamas ir nagrinėjamas apylinkės teisme šio Kodekso 593 straipsnyje nustatyta tvarka.

5. Šiame straipsnyje nustatyti apribojimai netaikomi išieškant iš įkeisto turto.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. X-729, 2006-06-22, Žin., 2006, Nr. 77-2973 (2006-07-14)

Nr. XI-1480, 2011-06-21, Žin., 2011, Nr. 85-4126 (2011-07-13)

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma pakeisti 663 straipsnio 3 dalį ir nustatyti, kad išieškoti iš skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, jeigu išieškoma suma viršija **dešimt tūkstančių eurų ir tik teismui leidus. Prašymai teisme nagrinėjami šio kodekso nustatyta tvarka.**

Padidinus skolos sumą, kurią viršijus leidžiama išieškoti iš paskutinio gyvenamojo būsto, ir užtikrinus, kad teismas sankcionuos kiekvieną atvejį, kai skolininkas netenka paskutinio gyvenamojo būsto, bus adekvačiai apsaugota konstitucinė Lietuvos Respublikos piliečių teisė į būsto neliečiamumą, taip pat tarptautinių teisės aktų saugomos žmogaus teisės į gyvybę, asmens orumą, šeimos gyvenimo apsaugą.

5. Galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Tiesioginės įtakos kriminogeninei padėčiai įstatymas neturės, tačiau padidintų visuomenės saugumą plačiąja prasme, nes padėtų geriau apsaugoti esminius, gyvybiškai svarbius skurstančių šeimų, kuriose auga ir mažamečiai vaikai, interesus.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Verslo sąlygoms ir plėtrai įstatymo įgyvendinimas įtakos neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokie šios srities teisės aktai tebegalioja (pateikiamas šių aktų sąrašas) ir kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą projektą:

Kitų teisės aktų keisti nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos

normas, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas ne tik neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos bei Europos Sąjungos teisės aktų nuostatoms, bet ir sudaro sąlygas apginti šiuo metu pažeidžiamas žmogaus teises.

11. jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įstatymų lydimųjų aktų, – kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys:

Įstatymo įgyvendinimui lydimųjų aktų nereikės.

12. Kiek biudžeto lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas (pateikiami įvertinimai artimiausiems metams ir tolesnei atečiai):

Įstatymo nuostatoms įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Projekto rengimo metu kreiptasi į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininką Rimvydą Norkų ir teisingumo ministrę Mildą Vainiutę, prašant pateikti vertinimą, ar dabartinis reglamentavimas pakankamai užtikrina skolininko interesų apsaugą, kai išieškojimas nukreipiamas į paskutinį gyvenamąjį būstą, ir patarti, kaip jį siūlytų keisti. Projekto rengėjai klausė: ar būtų tikslinga keisti skolos, dėl kurios galima nukreipti išieškojimą į paskutinį būstą, kuriame gyvena skolininkas, dydį, o jei taip – kaip būtų tikslinga jį nustatyti? Ar būtų tikslinga susieti šį dydį su būsto verte (pvz., leidžiant nukreipti išieškojimą į paskutinį gyvenamąjį būstą tik tuo atveju, jei išieškoma skola viršija 1/3 būsto vertės)? Ar būtų tikslinga, ir kaip, keisti LR CPK 663 str. 1 dalyje nustatytą šešių mėnesių terminą, per kurį negalint išieškoti skolos iš pajamų leidžiama nukreipti išieškojimą į turą? Ar būtų tikslinga šį terminą susieiti su skolos dydžiu (didesnei skolai nustatant ilgesnį terminą)? Ar būtų tikslinga numatyti, kad išvaržius paskutinį gyvenamąjį būstą, asmeniui būtų suteiktas socialinis būstas arba jis įgytų teisę gyventi išvaržytame būste nuomos pagrindais, mokėdamas mokestį pagal savivaldybės patvirtintus socialinio būsto nuomos įkainius? Ar būtų tikslinga keisti reglamentavimą taip, kad tokiais atvejais būstai būtų ne išvaržomi, bet juos perimtų valstybė, tapdama būsto bendrasavininke ir tokiu būdu papildydama socialinio būsto fondą, o skolininkas galėtų toliau gyventi šiame būste, nuomodamas jį kaip socialinį būstą?

Atsakydamas į šiuos klausimus, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas R. Norkus 2016 m. gruodžio 20 d. rašte nurodė: „Dėl įstatymų tobulinimo iniciatyvos, visiškai sutinkame, kad teisė į būstą yra labai svarbi, kad ji turi būti garantuota socialiai remtiniams asmenims kiekvienoje valstybėje, kuri pripažįsta savo socialinį pobūdį. Todėl, iš tiesų, būtų labai svarbu pasitikslinti, ar atsižvelgus į šiuo metu mūsų valstybėje susiklosčiusią socialinę situaciją, Civilinio proceso kodekso 663 straipsnio 1 dalyje numatytas 6 mėnesių terminas, per kurį pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turą, jei skolininkas pateikia antstoliui įrodymų, kad išieškoti galima iš

jo pajamų, atitinka šią situaciją, yra realistinis ir ar neturėtų būti ilginamas. Vykstantys socialiniai procesai taip pat skatintų siekti, kad ir Civilinio proceso kodekso 663 straipsnio 3 dalyje nustatyta galimybės išieškoti iš skolininko būsto sąlyga – išieškomos sumos dydis – būtų kuo adekviau susieta su esančiais mūsų visuomenės gyvenimo lygio standartais, be kita ko, sprendžiant ir tai, ar 2300 eurų suma visais atvejais galėtų būti vertinama kaip teisinga ir pagrįsta atskaitos riba, suteikiant teisę nukreipti išieškojimą į būstą. Tačiau bet kuriuo atveju, sprendžiant dėl naujo reglamentavimo, svarbiausiu klausimu liktų skolininko ir kreditoriaus interesų pusiausvyros principo užtikrinimas, aiškinantis, ar būtų proporcinga atitinkamai didinti skolininko garantijas užsitęsusiame išieškojimo procese, kaip tai derėtų su kitos šalies interesais, ar esminiai nepažeistų kitų socialiai remtinų visuomenės grupių interesų, pvz., teisės į socialinį būstą, kt. Iš esmės palaikydami Jūsų siūlymą dėl socialinio būsto suteikimo, kai skolos išieškojimas nukreipiamas į skolininko būstą, vis tik manome, kad šis siūlymas pirmiausia reikalautų įvertinti, kaip tai atitiktų valstybės galimybes.“

Teisingumo ministrė M. Vainiutė į pateiktus klausimus konkrečiai neatsakė, nepakomentavo, ar būtų tikslinga keisti 663 straipsnio 3 dalyje nustatyta sumą ir 1 dalyje nustatytą terminą, tačiau apžvelgė dabartinį teisinį reglamentavimą ir nurodė, jog „manytina, kad teisinis reguliavimas nagrinėjamu aspektu pakankamas. Individualiu atveju kilusį teisinį ginčą, įvertinęs visas faktines aplinkybes, kompetentingas spręsti teismas“.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*:

Išieškojimas iš būsto, skurdas.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia

Seimo narys Naglis Puteikis

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO PROCESO KODEKSO 663 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2017 m. sausio 9 d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 663 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 663 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Išieškoti iš skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, jeigu išieškoma suma viršija dešimt tūkstančių eurų ir tik teismui leidus. Prašymai teisme nagrinėjami šio kodekso nustatyta tvarka.“

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teikia

Seimo narys Naglis Puteikis

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO PROCESO KODEKSO 663 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2017 m. sausio 9 d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 663 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 663 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Išieškoti iš skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, jeigu išieškoma suma viršija ~~dešimt tūkstančių trisdešimt~~ **dešimt tūkstančių** eurų **ir tik teismui leidus. Prašymai teisme nagrinėjami šio kodekso nustatyta tvarka.**“

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teikia Seimo narys Naglis Puteikis

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Adresatams pagal sąrašą

2017-06-20 Nr. (1.16.)7R-5131

DĖL IŠIEŠKOJIMO IŠ FIZINIŲ ASMENŲ

Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 114 punkte nurodyta, kad, Europos Sąjungos statistikos tarnybos duomenimis, su skurdo ar socialinės atskirties rizika susiduria 29,3 proc. mūsų šalies piliečių (t. y. skurdo sąlygomis Lietuvoje gyvena beveik 857 tūkstančiai žmonių), o 117.1 papunktyje įsipareigota įgyvendinti aktyvias skurdo ir socialinės atskirties mažinimo priemones. Įgyvendinant šiuos tikslus, buvo priimti ir 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo skolininko interesų apsaugą didinantys Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 737 ir 739 straipsnių pakeitimai, be kitų paminėtuose straipsniuose nurodytų skolininko pajamų, draudžiantys išieškoti iš pensijų, mokamų pagal Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymą, našlaičių pensijų ir rentos, taip pat Lietuvos Respublikos Seimo narių iniciatyva įregistruotu CPK 739 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIIP-4370(2) numatoma drausti išieškoti iš darbo užmokesčio ar kitų pajamų ir išmokų bei davinių dalies, neviršijančios pagal Vyriausybės patvirtintą metodiką apskaičiuotos absoliutaus skurdo ribos, jei tai yra vienintelės skolininko gaunamos piniginės lėšos, būtinos jo pragyvenimui, CPK 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIIIP-283 numatoma vietoje šiuo metu nustatytos 2030 Eur skolos ribos, leidžiančios išieškoti iš būsto, kuriame skolininkas gyvena, nustatyti 10000 Eur skolos ribą. Teisingumo ministerija taip pat gauna viešų iniciatyvų keisti ir kitas CPK nuostatas, reguliuojančias išieškojimą iš fizinių asmenų, pvz., CPK 739 straipsnyje nustatyti draudimą išieškoti iš netekto darbingumo pensijų.

Teisingumo ministerijos vertinimu, paminėtų Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimas atskirais įstatymų projektais fragmentiškai sprendžiant atskirus klausimus, susijusius su skolininkų interesų apsauga, tačiau sistemiškai nevertinant visų CPK nuostatų, reguliuojančių išieškojimo tvarką ir skolininko interesų apsaugą, yra ydingas. Toks procesas yra vienpusis ir neužtikrina sisteminio ir nuoseklaus požiūrio į skolininko ir išieškotojo interesų pusiausvyrą. Poreikis keisti su skolininko turtinių interesų apsauga susijusius teisės aktus turėtų būti svarstomas kompleksškai įvertinant galiojančias CPK nuostatas, reguliuojančias išieškojimą ir iš skolininko turto, ir iš pajamų bei kitų piniginių lėšų, taip pat įvertinant, ar papildomos turtinės apsaugos skolininkui suteikimas nebus neproporcingas ir nepagrįstai neribos išieškotojų interesų, ar tokios nuostatos bus įgyvendinamos praktikoje atsižvelgiant į išieškojimo procesus ir tam sukurtas valstybės informacines sistemas, ar išieškojimo procesas atitiks CPK 7 straipsnyje įtvirtintus proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principus.

Įvertinusi visas paminėtas aplinkybes, Teisingumo ministerija identifikavo su skolininko interesų apsauga susijusių CPK nuostatų galimo tobulinimo kryptis:

1. Išieškojimas iš darbo užmokesčio ir kitų jam prilygintų pajamų

CPK 736 straipsnyje nustatyta, kad iš darbo užmokesčio dalies, neviršijančios Vyriausybės nustatytos vienos minimaliosios mėnesinės algos (toliau – MMA), galima išskaityti 20 procentų (pagal kelis vykdomuosius dokumentus, taip pat išieškant išlaikymą periodinėmis išmokomis, žalos, padarytos suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu, taip pat maitintojo gyvybės atėmimu, atlyginimą ir žalos, padarytos nusikalstama veika, atlyginimą – iki 50 procentų), o iš darbo užmokesčio dalies, viršijančios MMA, – 70 procentų.

Antstolių informacinės sistemos duomenimis, 2017 m. kovo mėnesį buvo vykdomas priverstinis išieškojimas iš 294 915 skolininkų fizinių asmenų, iš kurių net 183 433 asmenų atžvilgiu buvo vykdoma daugiau nei viena vykdomoji byla. Taigi 183 433 skolininkams iš darbo užmokesčio dalies, neviršijančios MMA, yra išskaitoma po 50 procentų, o iš darbo užmokesčio dalies, viršijančios MMA (jeigu skolininkas uždirba daugiau nei MMA) išskaitoma 70 procentų. Atsižvelgiant į tai, kad nemaža dalis dirbančiųjų uždirba tik MMA (šiuo metu tai atitinka 380 Eur neatskaičius mokesčių), atskaičius mokesčius ir atlikus CPK 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitas, skolininkui lieka 268 Eur (jeigu vykdoma tik viena vykdomoji byla) arba 167,50 Eur (jeigu vykdomos dvi ir daugiau vykdomųjų bylų, taip pat – jeigu vykdomi CPK 736 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyti išieškojimai). Taigi tie skolininkai, kurie uždirba tik MMA, ypač tie, kuriems išskaitoma po 50 procentų, iš esmės neturi jokių galimybių patenkinti bent minimalius poreikius ir dažniausiai tai sąlygoja naujų skolų atsiradimą, nes skolininkas negali apmokėti einamųjų sąskaitų (pvz., sumokėti už komunalines paslaugas) ir tokiu būdu pradedami šių naujų įsiskolinimų priverstinio išieškojimo procesai, o skolininkas patenka į tam tikrą užburtą ratą. Šios priežastys skatina skolininką slėpti pajamas ar apskritai vengti oficialaus darbo, nes nedirbdamas ir gaudamas įvairias socialines išmokas, iš kurių nėra išieškoma, bei kitą paramą iš esmės turi panašias pajamas.

Seime registruotu Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 739 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIIP-4370(2) šią problemą siūloma spręsti nustatant, kad negalima išieškoti iš darbo užmokesčio ar kitų pajamų ir išmokų bei davinių dalies, neviršijančios pagal Vyriausybės patvirtintą metodiką apskaičiuotos absoliutaus skurdo ribos, jei tai yra vienintelės skolininko gaunamos piniginės lėšos, būtinos jo pragyvenimui. Teisingumo ministerija pritartų tikslui nustatyti minimalias mėnesines pajamas, iš kurių neišieškoma, tačiau, atsižvelgdama į išieškojimo iš darbo užmokesčio ir kitų jam prilygintų pajamų specifiką, norėtų pažymėti, kad toks minimalių pajamų, iš kurių neišieškoma, nustatymas būtų neįgyvendinamas praktikoje, nes išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų pajamų atlieka ne antstolis, bes šias išmokas skolininkui išmokantis asmuo (CPK 733 straipsnis). Nustačius, kad išskaitas atliekantis asmuo turi palikti tam tikrą neliečiamą sumą ir išskaitas atlikti tik iš šią sumą viršijančios darbo užmokesčio (ar kitų pajamų) dalies, tais atvejais, kai skolininkas dirbs daugiau nei vienoje darbovietėje, tuo pačiu metu gaus pensiją ir dirbs ar gaus kitų pajamų ir pan., minimali suma, kurią draudžiama išieškoti, bus paliekama kiekvienoje darbovietėje, t. y. skolininkui bus paliekamos ir dvi, ir trys minimalios sumos – tiek, kiek skirtingų darboviečių jis dirba (kiek yra skirtingų kitas pajamas jam išmokančių asmenų). Jeigu kiekvienoje darbovietėje skolininko pajamos bus mažesnės už nustatytą minimalią sumą, kuri neišieškoma, išieškojimas iš skolininko pajamų apskritai nebus vykdomas, nors bendros skolininko gaunamos pajamos gali ženkliai viršyti minimalią neišieškomą sumą. Toks teisinis reguliavimas ne tik neatitiktų keliamų tikslų ir įtvirtintų skolininkų nelygiateisiškumą, bet ir sudarytų galimybes skolininkams piktnaudžiauti, taip pat paneigtų skolininko teisinę atsakomybę.

PASIŪLYMAS. Atsižvelgiant į šią problemą, atsižvelgiant į aplinkybes, svarstyta galimybė ne nustatyti minimalią sumą, iš kurios nebūtų išieškoma, bet sumažinti CPK 736 straipsnio 1 dalyje nustatytus išskaitų dydžius iš darbo užmokesčio dalies, neviršijančios MMA: vietoj 50 procentų, kai vykdomos dvi ir daugiau vykdomųjų bylų, taip pat – jeigu vykdomi CPK 736 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyti socialiai jautrūs išieškojimai, nustatyti 20 procentų išskaitų dydį (MMA uždirbančiam skolininkui vietoj 167,50 Eur tektų 268 Eur), visiems kitiems išieškojimams nustatyti

10 procentų išskaitų dydį (MMA uždirbančiam skolininkui vietoj 268 Eur tektų 301,50 Eur). Toks teisinis reguliavimas ženkliai pagerintų skolininko finansinę padėtį, bet tuo pačiu nepaneigtų skolininko teisinės atsakomybės, taip pat iš esmės nepablogintų išieškotojo interesų, nes išieškojimas, nors ir mažesnėmis dalimis, bet būtų vykdomas. Tikėtina, kad, sumažinus išskaitų dydžius, skolininkai turės daugiau galimybių vykdyti einamuosius mokėjimus, dėl to sumažės naujų vykdomųjų bylų, o tuo pačiu ir skolininkų, iš kurių tuo pačiu metu išieškoma daugiau kaip pagal vieną vykdomąjį dokumentą.

Nors paminėtos Vyriausybės programos nuostatos, susijusios su skurdo mažinimu, pirmiausia yra orientuotos į mažiausias pajamas gaunančius asmenis, tačiau, Teisingumo ministerijos vertinimu, taip pat svarstytinas CPK 736 straipsnio 2 dalyje nustatytos 70 procentų dydžio išskaitos iš darbo užmokesčio dalies, viršijančios MMA, sumažinimo klausimas. Šiuo metu skolininkui, uždirbančiam vidutinį 644,50 Eur dydžio atlyginimą (atskaičius mokesčius) ir turinčiam tik vieną vykdomąją bylą, atskaičius 20 procentų nuo darbo užmokesčio dalies, neviršijančios MMA ir 70 procentų nuo darbo užmokesčio dalies, viršijančios MMA, lieka tik 360,85 Eur, t. y. skolos padengimui išskaitoma 44 proc., todėl abejotina, ar toks teisinis reguliavimas neskatina skolininko slėpti tikrąjį darbo užmokestį ir jo dalį gauti neoficialiai, dėl ko nukenčia ir išieškotojo interesai. 70 procentų išskaitų dydį sumažinus iki 50 procentų, tikėtina, skolininkai nebūtų itin suinteresuoti slėpti tikrąjį darbo užmokestį, nes vidutinį darbo užmokestį gaunančiam skolininkui, turinčiam tik vieną vykdomąją bylą, liktų jau ne 360,85 Eur, bet 422,96 Eur, t. y. skolininkui tenkanti dalis gan ženkliai padidėtų, o išieškotojui tenkanti dalis išliktų pakankamai didelė – 221,54 Eur (34,4 procento skolininko darbo užmokesčio).

2. Išieškojimas iš kredito įstaigoje esančių lėšų

CPK 688 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad išieškojimas negali būti nukreipiamas į buitines, ūkio, darbo, mokymosi reikmenis ir kitą turtą, kurie būtini skolininko ar jo šeimos pragyvenimui, darbui pagal jo profesiją ar mokymuisi. Šio turto sąrašas nustatytas Sprendimų vykdymo instrukcijoje. Be to, išieškojimas negali būti nukreipiamas į pinigų sumą, neviršijančią vienos MMA, visus būtinus vaikų ir neįgaliųjų reikmenis. Šių reikmenų sąrašas nustatytas Sprendimų vykdymo instrukcijoje.

Atsižvelgiant į tai, kad skolininkas gali turėti kelias banko sąskaitas ir antstoliui nežinoma, kiek šiose sąskaitose yra lėšų ir neįmanoma užtikrinti, kad, vykdant išieškojimą, skolininko sąskaitose būtų palieka suma, lygi MMA, Sprendimų vykdymo instrukcijos, patvirtintos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352, 93.6 papunktyje buvo nustatyta, kad draudžiama išieškoti tik vieną MMA neviršijančią grynųjų pinigų sumą. Toks teisinis reguliavimas leidžia iš skolininko banko sąskaitos išieškoti bet kokią sumą, reikalingą skolai ir vykdymo išlaidoms padengti, nepriklausomai nuo to, kiek sąskaitoje (sąskaitose) yra lėšų, tačiau draudžia išieškoti iš lėšų, iš kurių išieškoti draudžiama (CPK 738 ir 739 straipsniuose nurodytos lėšos), taip pat lėšų, iš kurių turi būti daromos išskaitos CPK nustatyta tvarka (darbo užmokesčio ir kitų jam prilygintų skolininko pajamų). Skolininkui pateikus antstoliui dokumentus, kad buvo išieškotos tokios lėšos, šios lėšos ne vėliau kaip per 5 darbo dienas turi būti grąžintos skolininkui (Sprendimų vykdymo instrukcijos 89 punktas). Abejotina, ar teisinis reguliavimas, numatantis, kad skolininkas turi teisę turėti vieną MMA neviršijančią sumą tik grynaisiais pinigais, dera su įgyvendinama valstybės politika riboti grynųjų pinigų apyvartą ir skatinti atsiskaitymus per banką, taip pat pastebėtina, kad toks teisinis reguliavimas gali sukelti papildomų nepatogumų skolininkui, pvz., vienintelės skolininko pajamos yra pajamos iš turto nuomos, kurios pervedamos į banko sąskaitą (šiuo metu jas galima išieškoti pilna apimtimi, dėl ko skolininkas lieka apskritai be pajamų).

PASIŪLYMAS. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu yra įdiegta Piniginių lėšų apribojimų informacinė sistema, kurią naudojant vykdomi išieškojimai iš skolininkų sąskaitų kredito įstaigose ir šioje sistemoje yra įdiegtas laisvai disponuojamos sumos funkcionalumas (nustačius laisvai

disponuojamą sumą, skolininkas turi teisę laisvai disponuoti šia suma kiekvieną kalendorinį mėnesį nepriklausomai nuo to, kokio dydžio lėšų nurašymo nurodymai yra vykdomi), svarstyti galimybę panaikinti Sprendimų vykdymo instrukcijos 93.6 papunktį ir modernizuoti Piniginių lėšų apribojimų informacinę sistemą taip, kad priverstinai nurašomos būtų tik MMA viršijančios lėšos (skolos ir vykdymo išlaidų ribose) nepriklausomai nuo to, kiek skolininkas turi sąskaitų ir kiek kiekvienoje iš jų yra lėšų. Toks teisinis reguliavimas suteiktų skolininkui galimybę turėti vieno MMA dydžio santaupų tiek grynaisiais pinigais, tiek sąskaitoje ir šias lėšas panaudoti netekus darbo, ligos ir kitais atvejais.

Pažymėtina, kad 1 ir 2 punktuose pateikti pasiūlymai, tikėtina, sumažintų per vieną mėnesį iš skolininko išieškomas sumas, dėl to užsitęstų išieškojimo procesas, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad kartu su skola teismas paprastai priteisia ir palūkanas, kurios skaičiuojamos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, laiku nesumokėjus mokesčių valstybei Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatyme nustatyta tvarka taip pat skaičiuojami delspinigiai, turtinių nuostolių dėl siūlomo teisinio reguliavimo išieškotojai iš esmės neturėtų patirti.

3. Išieškojimas iš būsto, kuriame skolininkas gyvena

CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad išieškoti iš skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, jeigu išieškoma suma viršija 2 030 Eur.

Seime registruotu Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIIIP-283 siūloma 2 030 Eur sumą pakeisti į 10 000 Eur sumą, nes, įstatymo projekto rengėjų nuomone, 2 030 Eur suma buvo nustatyta dar 2006 metais ir nebeatitinka per vienuolika metų pasikeitusių ekonominių ir socialinių sąlygų.

Teisingumo ministerija pritaria įstatymo projekto rengėjų tikslui užtikrinti didesnę skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, apsaugą, tačiau pažymi, kad, Lietuvos statistikos departamento duomenimis, nuo 2006 metų pirmojo ketvirčio iki 2016 metų ketvirtąjo ketvirčio būstų kainos Lietuvoje, priklausomai nuo vietovės ir būsto būklės (naujas ar senas būstas), padidėjo 11 – 38 procentais, todėl CPK 663 straipsnio 3 dalyje nurodytos sumos padidėjimas net penkis kartus neatitiktų dabartinės ekonominės situacijos ir projekto rengėjų minimų ekonominių bei socialinių pokyčių.

Taip pat pažymėtina, kad iš esmės analogiškų būstų kainos didmiesčiuose ir atokesnėse vietovėse gali skirtis keletą ar keliolika kartų, todėl, CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatius 10 000 Eur išieškomos sumos ribą, atokesnėse vietovėse gyvenantiems skolininkams būtų suteikiama neproporcingai didelė apsauga, nes jų turimo būsto vertė gali būti daug mažesnė nei išieškoma dešimt tūkstančių eurų suma, kurią viršijus būtų galima išieškoti iš tokio būsto. Toks skolininkas, žinodamas, kad iš jo būsto nebus išieškoma, kol išieškoma suma neviršys 10 000 Eur, ne tik nebus skatinamas vykdyti prievolių, kurios jau išieškomos priverstinai, bet gali piktnaudžiauti ir nevykdyti kitų prievolių (pavyzdžiui, nemokėti už komunalines paslaugas). Dėl tokio teisinio reguliavimo išieškojimo procesas tęstųsi nepagrįstai ilgą laiką, o išieškomoms sumoms viršijus 10 000 Eur ir išieškojimą nukreipus į skolininko būstą, už jį gauta suma nepadengtų visų įsiskolinimų. Atkreiptinas dėmesys, kad atvejai, kai turtas parduodamas iš pirmųjų varžytynių, yra gan reti, pavyzdžiui, 2016 metais buvo paskelbtos 435 gyvenamųjų būstų pirmosios varžytynės, kuriose pradinė parduodamo turto kaina buvo iki 10 000 Eur, ir tik 122 atvejais pirmosios varžytynės įvyko. Neįvykus pirmosioms varžytynėms buvo skelbiamos antrosios varžytynės, kuriose pradinė kaina yra dvidešimt procentų mažesnė nei pirmosiose varžytynėse, todėl net ir tais atvejais, kai skolininko būsto vertė ir išieškotina suma yra lygios, išieškotojas turi ribotas galimybes atgauti įsiskolinimą iš lėšų, gautų pardavus skolininko turtą. Tais atvejais, kai skolininko būsto vertė būtų mažesnė nei 10 000 Eur, išieškotojai apskritai neturėtų realių galimybių patenkinti savo reikalavimus. Tuo tarpu didmiesčiuose gyvenančių skolininkų turimų būstų vertė dažniausiai net keletą kartų viršytų 10 000 Eur išieškomos

sumos ribą, todėl įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas įtvirtintų nevienodą didmiesčiuose ir atokesnėse vietovėse gyvenančių skolininkų apsaugą – atokesnėse vietovėse gyvenantiems skolininkams būtų suteikiama neproporcingai didelė apsauga, palyginti su jų turimo būsto verte, o didmiesčiuose gyvenantiems skolininkams nebūtų suteikiama daug didesnė apsauga, nei galioja šiuo metu.

Teisingumo ministerijos vertinimu, drastiškas CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatytos skolos sumos, kuriai esant galima išieškoti iš skolininko būsto, kuriame jis gyvena, padidinimas galimai sukurtų prielaidas skolininkui dar labiau „auginti“ skolas, tačiau nesprendžia skolų grąžinimo klausimo iš esmės. Siekis apsaugoti išimtinai tik skolininko interesus taip pat galimai pažeistų ir skolininko bei išieškotojo interesų pusiausvyrą.

PASIŪLYMAS. Sprendžiant skolininko būsto, kuriame jis gyvena, apsaugos klausimą visų pirma turėtų būti siekiama skatinti skolininką aktyviais veiksmais spręsti skolos grąžinimo klausimą, taip pat atsižvelgti ne tik į skolininko, bet ir teisėtus išieškotojo lūkesčius bei interesus:

1. CPK 663 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą, jeigu skolininkas pateikia antstoliui įrodymus, kad išieškomą pinigų sumą galima išieškoti per 6 mėnesius darant CPK 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitymus iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų pajamų. Atsižvelgiant į tai, kad paskutinio būsto netekimas skolininkui gali turėti ypač didelių neigiamų socialinių, emocinių ir kitų pasekmių, tikslinga CPK 663 straipsnio 1 dalį papildyti analogiškais nuostatomis, draudžiančiomis išieškoti iš būsto, kuriame skolininkas gyvena, tačiau nustatyti ilgesnį nei 6 mėnesių atsiskaitymo terminą. Teisingumo ministerijos vertinimu, nustatčius 24-36 mėnesių terminą, sąžiningam skolininkui būtų suteiktos realios galimybės padengti įsiskolinimą ir išsaugoti būstą, taip pat būtų užtikrinta vienoda visų skolininkų interesų apsauga nepriklausomai nuo jų turimo būsto vertės ir įsiskolinimo dydžio.

2. Jeigu skolininkas nepateiktų antstoliui įrodymų, kad skolą galima išieškoti per CPK 663 straipsnio 1 dalyje nustatytą naują terminą, taip pat tais atvejais, kai išieškojimas iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų pajamų per šį terminą nėra vykdomas ir akivaizdu, kad per šį terminą nebus pilnai įvykdytas, išieškojimą būtų galima nukreipti į skolininko būstą CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatytomis sąlygomis. Pažymėtina, kad iškilus ginčui, ar sprendimas gali būti įvykdytas per CPK 663 straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą, skolininkas turi teisę apskusti antstolio sprendimą pradėti išieškojimą iš skolininko būsto ir visas su tuo susijusias aplinkybes bei antstolio veiksmų pagrįstumą bei teisėtumą įvertintų skolininko skundą išnagrinėjęs teismas.

3. CPK 663 straipsnio 3 dalyje tikslinga nustatyti tokią skolos sumą (kuriai esant būtų galima išieškoti iš skolininko būsto, kuriame jis gyvena), kuri atitiktų realius būstų kainų pokyčius per pastaruosius 11 metų. Atsižvelgiant į Lietuvos statistikos departamento pateikiamą informaciją, kad būstai per šį laikotarpį pabrango 11-38 procentų, tokia suma galėtų būti 3 000 Eur, t. y. šiuo metu nustatyta 2 030 Eur suma būtų padidinta 48 procentais ir pilnai kompensuotų padidėjusią būstų vertę.

4. Atsižvelgiant į tai, kad atokesniuose rajonuose skolininko būsto vertė gali būti mažesnė, nei CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatyta skolos riba, leidžianti išieškoti iš skolininko būsto, užtikrinant išieškotojų interesų apsaugą CPK 663 straipsnio 3 dalyje tikslinga nustatyti, kad šioje dalyje nustatyti ribojimai netaikomi tais atvejais, kai skolos suma yra didesnė nei būsto vertė.

Teisingumo ministerijos vertinimu, toks teisinis reguliavimas saugotų ne tik skolininko, bet ir išieškotojo interesus, nes dalimis būtų dengiamas įsiskolinimas, o CPK 663 straipsnio 3 dalyje numatyta skolininko interesų apsauga būtų taikoma tik tais atvejais, jei skolininko būsto vertė didesnė nei išieškoma suma, kas iš esmės garantuoja išieškotojo interesų patenkinimą.

5. Išieškojimas iš pataisos įstaigoje esančių asmenų

Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK) 92 straipsnio 1 dalyje yra numatyta nuteistųjų teisė apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje. Priklausomai nuo to, kokiai grupei priskiriamas nuteistasis, kiekvieną mėnesį jis gali apsipirkti už sumą, neviršijančią 2 – 4 bazinių socialinių išmokų (76 – 152 Eur).

Kaip buvo paminėta šio rašto 2 punkte, vadovaujantis CPK 668 straipsnio 1 dalimi ir Sprendimų vykdymo instrukcijos 93.6 papunkčiu, skolininkui suteikiama teisė turėti vieno MMA dydžio grynųjų pinigų sumą, tuo tarpu iš sąskaitose esančių lėšų galima išieškoti pilna apimtimi. Pažymėtina, kad nuteistiesiems draudžiama turėti grynųjų pinigų, todėl piniginės lėšos, už kurias nuteistiesiems leidžiama apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje, laikomos pataisos įstaigoje atidarytose asmeninėse nuteistųjų sąskaitose. Taigi tais atvejais, kai antstolis vykdo išieškojimą iš pataisos įstaigoje esančio asmens, iš skolininko išieškomos visos pataisos įstaigoje atidarytoje jo asmeninėje sąskaitoje esančios piniginės lėšos ir pataisos įstaigoje esantis asmuo negali paskambinti telefonu, įsigyti rašymo priemonių, pašto vokų ir ženklų, kitų reikmenų, kuriais jis nėra aprūpinamas.

Taip pat pažymėtina, kad laisvėje ir pataisos įstaigoje gyvenančių asmenų poreikiai skiriasi iš esmės (pataisos įstaigoje gyvenantiems asmenims nemokamai tiekiamas fiziologines mitybos normas atitinkantis maistas, užtikrinamos reikiamos sveikatos priežiūros paslaugos, jie aprūpinami patalyne, nepatiria jokių būsto išlaikymo išlaidų ir pan.), šio rašto 2 punkto pasiūlymas suteikti skolininkui teisę turėti vieno MMA dydžio lėšas banko sąskaitoje būtų neproporcingai didelė apsauga pataisos įstaigoje gyvenantiems skolininkams. Atsižvelgiant į tai, tikslinga CPK papildyti specialia nuostata, reguliuojančia pataisos įstaigoje gyvenančių skolininkų apsaugą, užtikrinančią realius šių asmenų poreikius.

PASIŪLYMAS. Laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų materialinio buitinio aprūpinimo tvarkos aprašo (toliau – aprašas), patvirtinto teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. 1R-139, 5 punkte nustatyta, kad nemokūs suimtieji ir nuteistieji, jų rašytiniu prašymu, aprūpinami drabužiais, avalyne ir higienos reikmenimis. Aprašo 13 punkte nustatyta, kad nemokiais laikomi tie nuteistieji, kurie per mėnesį iki prašymo jį aprūpinti drabužiais, avalyne ir (ar) higienos reikmenimis pateikimo laisvės atėmimo vietos administracijai dienos savo asmeninėje sąskaitoje turėjo ir (ar) išleido ne daugiau kaip 0,5 bazinės socialinės išmokos dydžio pinigų sumą (19 Eur). Sistemiskai įvertinus šias aprašo nuostatas, siekiant apsaugoti pataisos įstaigoje gyvenančių nemokių asmenų interesus, CPK 739 straipsnį tikslinga papildyti punktu, numatančiu, kad iš pataisos įstaigoje esančio asmens kiekvieną mėnesį galima išieškoti tik 0,5 bazinės socialinės išmokos dydį viršijančias pinigines lėšas, taip pat nustatyti, kad ši nuostata netaikoma pataisos įstaigoje dirbančio asmens darbo užmokesčiui (iš darbo užmokesčio turėtų būti išieškoma CPK 736 straipsnyje nustatyta tvarka).

Teisingumo ministerija maloniai prašo šiame rašte iškeltas problemas ir pateiktus galimus jų sprendimo būdus įvertinti socialiniu, ekonominiu bei teisiniu aspektais, taip pat įvertinant, kad skolininko interesų apsaugą didinančios priemonės neturi esmingai riboti ar pažeisti išieškotojo interesus, ir iki 2017 m. rugpjūčio 1 d. pateikti dėl jų pastabas ir pasiūlymus. Teisingumo ministerija taip pat lauktų ir alternatyvių argumentuotų bei konstruktyvių pasiūlymų paminėtais klausimais.

Pagarbiai

Teisingumo ministrė

 – Milda Vainiutė

2017 m. birželio 20 d. rašto Nr. (116.) LR-
5131 adresatų sąrašas:

1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
2. Lietuvos Respublikos finansų ministerija.
3. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.
4. Teisėjų taryba.
5. Lietuvos antstolių rūmai.
6. VĮ Registrų centras.
7. Vilniaus universitetas.
8. Mykolo Romerio universitetas.
9. Vytauto Didžiojo universitetas.
10. Lietuvos teisės institutas.
11. Lietuvos bankų asociacija.
12. Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas.